

Erwin Mateja

"Poznawać liturgię i nią żyć —
między tradycją a innowacyjnością" :
symposium o Piusie Parschu
(Klosterneuburg, 13–16 marca 2014
r.)

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 20/1(43), 219-222

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O. dr hab. Marek Fiałkowski OFMConv, współpracownik Towarzystwa Naukowego KUL, który koncentruje się na zagadnieniach obecności chrześcijan w życiu społeczno-politycznym i duszpasterstwie nadzwyczajnym, starał się podpowiedzieć uczestnikom sesji, jak wykorzystać w posłudze duszpasterskiej piękno i prostotę liturgii sprawowanej w Kościele przez duchowych synów Biedaczyny z Asyżu. Przypomniwał o czytelności znaków i gestów, tak ważnej w zrelatywizowanym świecie.

Zwieńczeniem sesji była uroczysta liturgia Mszy św., sprawowana pod przewodnictwem Ministra Prowincjalnego o. Antonina Brząkalika OFM, przy współudziale wielu kapłanów. Uczestnicy liturgii wykonywali m.in. chorał (*Missa Primitiva* oraz graduał z *Graduale Simplex*) oraz — z racji przypadającego w tym dniu święta Wszystkich Świętych Zakonu Serafickiego — śpiewy franciszkańskie (*Pieśń do Wszystkich Świętych* i *Hymn Franciszkański*). Śpiew ludu animowała schola alumnów WSD OFM w Panewnik, przygotowana i prowadzona przez autorkę tej relacji. Liturgię ubogacono również muzyką organową: *Menuetem z Suity gotyckiej* (introit) L. Boëllmanna oraz I częścią *Concerto in G-dur BWV 59* (sortie) J.S. Bacha, wykonaną przez Łukasza Kurpasa, absolwenta Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego.

s. M. Benigna Tkocz AM

Poznawać liturgię i nią żyć — między tradycją a innowacyjnością **Symposium o Piusie Parschu**

(Klosterneuburg, 13–16 marca 2014 r.)

W dniach 13–16 marca 2014 r. odbyło się w Klosterneuburgu międzynarodowe sympozjum liturgiczne. Jego główny tytuł przypominał osobę Piusa Parscha — wybitnego austriackiego liturgisty, zmarłego przed 60 laty. Drugim impulsem tego spotkania była 50 rocznica ogłoszenia Konstytucji o liturgii. Natomiast wybrane miejsce zjazdu nawiązywało do jubileuszu 900-lecia założenia przez margrabiego Leopolda III miejscowego opactwa. Dlatego też gości (92 osoby) przywitał opat-prymas Bernhard Backovsky, który krótko przedstawił historię opactwa. Z kolei miejscowy burmistrz wyraził radość, że spotkanie europejskich liturgistów wpisuje się w całoroczne obchody jubileuszu założenia opactwa, które dało początek miastu Klosterneuburg, leżącego zaledwie kilkanaście kilometrów od centrum Wiednia. Jako trzeci wystąpił organizator spotkania — prof. Andreas Redtenbacher, pełniący funkcję dyrektora miejscowego Instytutu Piusa Parscha. Wprowadził on w tematykę sympozjum, które otrzymało roboczy tytuł: *Poznawać liturgię i nią żyć — między tradycją a innowacyjnością*.

Mimo iż pierwszy dzień zajęło rozwiązanie problemów transportowo-kwaterunkowych, to jednak po powitaniach przewidziano referat wprowadzający. Wy-

głosił go liturgista z Padwy — Andrea Grillo. Skoncentrował się on na pokazaniu wpływu Piusa Parscha na teologiczno-pastoralne założenia Konstytucji o liturgii. W drugim dniu wygłoszono po trzy referaty w sesji przedpołudniowej i popołudniowej. Jako pierwszy głos zabrał Benedykt Kranemann — przewodniczący stowarzyszenia katolickich wykładowców liturgiki krajów języka niemieckiego (AKL), liturgista z Erfurtu. Poruszył problem istnienia we współczesnym świecie swoistego pluralizmu religijnego, który widzi jako wyzwanie dla liturgii. Ta trudna rzeczywistość naszych czasów każe na nowo odczytać przesłanie Konstytucji liturgicznej. Z kolei monachijski liturgista Winfried Haunerland podniósł sprawę hermeneutyki posoborowej odnowy liturgicznej. Zmotywowały go do tego wypowiedzi Benedykta XVI na temat potrzeby przeprowadzenia „reformy reformy”. Po tych referatach, poruszających problematykę posoborowej odnowy liturgii, powrócono do osoby Piusa Parscha i jego dokonań. Najpierw liturgista z Fuldy — Cornelius Roth zajął się problem terminologii związanej z liturgiką. W tym celu pokazał przykłady teologów, którzy chętniej mówią o teologii liturgii oraz takich, którzy wolą nazwę „teologia liturgiczna”. Na tak zarysowanym tle pokazał wywody Piusa Parscha, który używał obu terminów, jednak zdecydowanie częściej mówił o teologii liturgii. Sesję przedpołudniową zamknęła obecność w bazylice na brewiarzowej modlitwie południowej, odmówionej wspólnie z miejscowymi zakonnikami.

Popołudniową sesję rozpoczął liturgista z Salzburga — Rudolf Pacik. Skoncentrował się on też na osobie Piusa Parscha, pokazując, jakie znaczenie miała dla niego encyklika *Mediator Dei*. Zdaniem referenta, dała mu ona odwagę do podjęcia próby stworzenia projektu odnowionej Mszy. Ta propozycja Parscha została w referacie omówiona i wywołała burzliwą dyskusję. Kolejny referat wygłosił historyk Joachim Schmiedl z Vallendar. Jako prezbiter związany z Ruchem Szensztackim podjął się ciekawego zadania. Porównał bowiem nauczanie Piusa Parscha, Lipskiego Oratorium oraz Josepha Kentenicha o znaczeniu liturgii w codziennym życiu wiernych. W zamyśle organizatorów było pokazanie także, jak ruch liturgiczny rozwijał się na Śląsku. Problem ten został przedstawiony przez piszącego te słowa. Słuchacze mogli się więc dowiedzieć o dokonaniach śląskiego lidera ruchu liturgicznego — ks. Stanisława Stephana oraz benedyktynów z klasztoru w Krzeszowie. Ten bardzo bogaty dzień otrzymał jeszcze swój końcowy akord w postaci koncertu muzyki liturgicznej, którego uczestnicy wysłuchali w kaplicy wiedeńskiego Hofburgu.

Sobotni dzień rozpoczął referat wygłoszony przez Hannę-Barbarę Gerl-Falkovitz z Drezna. Z punktu widzenia filozofa–fenomenologa zajęła się antropologią liturgii w ujęciu Romana Guardiniego. W jej przekonaniu można tu mówić o liturgii rozumianej jako „święty spektakl”. Po tym wystąpieniu uczestnicy musieli się zdecydować na wysłuchanie wybranych krótszych referatów przygotowanych zasadniczo przez doktorantów, które wygłaszane były równolegle w czterech salach. Lea Herberg z Würzburga porównała ujęcia liturgii zaprezentowane przez Piusa Parscha, Romana Guardiniego oraz Odo Casela; Anton Höslinger z Klostersnuburgu omówił związek Biblii z liturgią; Florian Kluger z Eichstätt porównał liturgiczne

wykształcenie jezuita Mikołaja Kuzańczyka i pastora Konrada Jakobsa; Martin Sindelar z Wiednia przedstawił wnioski z przeprowadzonego w diecezji wiedeńskiej w 2012 r. badania opinii wiernych dotyczącej teraźniejszości i przyszłości liturgii w życiu parafialnym. Po przerwie trzeba było dokonać nowego wyboru spośród kolejnych czterech wystąpień: ewangelicka teolog Sabina Maurer z Deutschlandsbergu porównała dokonania Piusa Parscha z działalnością ewangelickiej teolożki Olgi Lau-Tugemann. Zdaniem referentki można tu mówić o konkretnym wymiarze ekumenizmu z końca lat 30-tych. Wykładowca wiedeńskiej Wyższej Szkoły Muzycznej — Peter Planyavsky przedstawił swoje badania dotyczące opactwa w Klosterneuburgu, ale z perspektywy relacji Piusa Parscha do muzyki kościelnej. Redaktor czasopisma „Heiliger Dienst” Christoph Freiliner z Salzburga przypomniał osobę bpa Josepha C. Fliessera z Linzu, który wydał w 1944 i 1948 r. słynne listy popierające działania ruchu liturgicznego. Można też było poznać problemy liturgiczne Kościoła w Ghanie, o których mówił Michael Okyerefo z Abry. Pokazał on proces przenikania niektórych elementów z liturgii sprawowanej w tamtejszych kościołach pentekostalnych do wspólnot katolickich. Zastanawiał się przy tym, czy Kościół katolicki musi się tego obawiać, czy widzieć w tym szansę na pozytywny rozwój własnej liturgii. Sobotnią sesję przedpołudniową zakończono też obecnością w bazylice na brewiarzowej modlitwie południowej, odmówionej wspólnie z miejscowymi zakonnikami.

Popołudniowe zajęcia rozpoczęło zwiedzanie z przewodnikiem odnowionych fragmentów opactwa, w których można podziwiać liczne eksponaty ukazujące bogatą historię tego szczególnego miejsca. Po tej dwugodzinnej lekcji lokalnej historii wysłuchano jeszcze trzech referatów. Rozpoczął Jürgen Bärsch — liturgista z Eichstätt. Przypomniał antyreformacyjny kontekst rozwoju uroczystości Ciała i Krwi Pańskiej, ale skoncentrował się na wysiłkach protagonistów ruchu liturgicznego, postulujących likwidowanie takich form pobożności, które akcentowały jedynie elementy manifestacyjno-adoracyjne kultu Eucharystii. Z kolei liturgista z Bochum — Stefan Böntert podjął problem współczesnego przepowiadania słowa Bożego w liturgii. Jego zdaniem należy w naszych europejskich wspólnotach zastosować model znany i praktykowany powszechnie w Stanach Zjednoczonych, w którym dominuje radość i entuzjazm. Zastosowanie zasad amerykańskiej homiletyki jest konieczne w naszej formacji przyszłych kaznodziejów. Naukową część dnia zamknął emerytowany liturgista z Graz — Philipp Harnoncourt, który podzielił się osobistymi doświadczeniami związanymi z austriackim ruchem liturgicznym, którego dokonania śledził jako ministrant, kleryk, wikariusz, sekretarz biskupa oraz profesor liturgiki.

Ten bardzo pracowity dzień zakończyło spotkanie przy stole w ogólnodostępnej zakonnej winotece, w której można było spróbować lokalnych win. Trzeba bowiem pamiętać, że już założyciel opactwa ufundował pierwszą zakonną winnicę, dlatego Stift Klosterneuburg zyskał miano najstarszej winiarni Austrii.

Ostatni dzień sympozjum wypadł w niedzielę, dlatego uczestnicy spotkali się w niewielkim kościele pod wezwaniem św. Gertrudy, w którym Pius Parsch duszpasterzował i w którym jest pochowany, dlatego nazywany jest *Pius-Parsch-Kirche*. Eucharystii tam sprawowanej przewodniczył opat–prymas Backovsky, a kazanie wygłosił ks. Harmoncourt. Po Mszy uczestnicy sympozjum wysłuchali jeszcze ostatniego referatu, który wygłosił liturgista z Innsbrucka — Reinhard Messner. Rocznicą śmierci Piusa Parscha stała się dla referenta okazją, by raz jeszcze pochylić się nad teologicznymi założeniami odnowy liturgii tego wybitnego lidera austriackiego ruchu liturgicznego. Ich aktualność powinna towarzyszyć liturgicznej formacji dzisiejszych kapłanów i wiernych. Końcowa dyskusja była okazją do wyrażenia osobistych refleksji dotyczących poruszanej problematyki, ale też była apelem, by postulatory liderów ruchu liturgicznego leżały nadal u podstaw dzisiejszego kształtowania liturgii.

ks. Erwin Mateja

Liturgia godzin jako środek nowej ewangelizacji **Międzynarodowa konferencja naukowa o liturgii godzin**

(Prešov, 25 marca 2014 r.)

W dniu 25 marca 2014 r. w Preszowie (Słowacja) odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona modlitwie liturgii godzin w kontekście nowej ewangelizacji (*Liturgia Rodin ako prostiedok novej evangelizácie*), zorganizowana przez tamtejszy Greckokatolicki Wydział Teologiczny (GTF) Uniwersytetu Preszowskiego.

Po raz kolejny żywe środowisko greckokatolickich teologów z Preszowa pod przewodnictwem ks. prof. ThDr Wojtecha Bogača zainicjowało ciekawą liturgiczną konferencję naukową, w której wzięło udział dziewięciu prelegentów z czterech krajów Europy Środkowo-Wschodniej (Słowacja, Ukraina, Węgry i Polska).

Konferencję otworzył, w imieniu dziekana fakultetu, ks. prof. Wojtech Boháč zyczeniami, by każdy zabrał ze sobą i dla siebie z Preszowa jak najwięcej nowych informacji i refleksji. Nawiązał także do dnia Zwiastowania, przypadającego 25 marca, które, jak głosi liturgia wschodnia, stoi przed wszystkimi innymi świętami, ponieważ „dziś jest początek naszego zbawienia”.

Pierwszy referat, pt. *Jutrznia w modlitewnym cyklu dziennym*, wygłosił dr Šimon Marinčák z Instytutu Studiów Wschodniej i Zachodniej Duchowości im. M. Lacka z Koszyc. Przypomniął, że jutrznia jest, według ostatniego Soboru, jedną z podstawowych liturgicznych „godzin” dnia. Już najstarsza, rękopiśmienna tradycja bizantyjska